

דשואל על הפתחים בנר שבת שהוא משום עונג שבת, ולא כתב משום שלום בית, כיון דשלום בית לא מועיל לענין זה כלל.

וניחא בזה מה שדקדקנו בד' הר"מ דמוכר את כסותו הוא דין רק בנ"ח ולא בנר שבת, וק' שהרי נר חנוכה ונר שבת נר שבת קודם, ולמבואר נחא שפיר, כי לגבי דין קדימה סגי גם במעלה צדדית כמו שלום בית, ואיירי בגוונא שלולי נ"ח הי' חייב בנר לשבת כי זה פחות מחומש, והנדרון מי קודם נ"ח או נר שבת, לענין זה אמר' דנר שבת קודם משום שלום בית, אבל לאשווי דין מוכר את כסותו צריך מעלה בגוף המצוה, ובגוף המצוה אין מעלה בנר שבת יותר מבנ"ח, ואדרבה לענין גוף המצוה נ"ח עדיפא, ומשום שהיא מצוה חביבה שענינה בשבח והודאה וכמש"נ.

נמצא לפי"ז דעיקר הסברא דגדול השלום דמהני להכריע את המצוה שיש בה הבאת שלום אינה רק בשני מצוות שוות, אלא ה"ה נמי בגוונא דנר שבת ונר חנוכה, דמשום גוף המצוה נ"ח עדיפא שיש בה ענין של פרסומי ניסא, והוי מצוה חביבה עד מאוד, עכ"ז משום שלום בית מקדמין נר שבת, הגם שר שבת פחותה בדרגתה מנר חנוכה.

כמי שיש לו כסות אחת בערב שבת חנוכה

ב] ואם כנים אנו בדעת הר"מ דמוכר כסותו הוא דין מסוים רק כלפי מצות נ"ח ולא בנר שבת נבוא לדון בשאלה גדולה, והוא באדם שאין לו כלום, וגם במחיר כסותו לא יוכל לקנות אלא נר אחד בלבד, או נר שבת או נר חנוכה, דהשתא לצורך איזה מהם ימכור את כסותו, דאם נימא בשביל מצות נר שבת, הלא נתבאר בדעת הר"מ דאין צריך למכור את כסותו לקיום מצות נר שבת, ואם נימא כדי שיקנה בזה נר חנוכה, הלא קיי"ל דנר חנוכה ונר שבת נר שבת קודם.

ומכבר הימים הצעתי שאלה זו בפני גדולי תורה, והאירוני בזה דיש כאן ג' צדדים, א' שאינו צריך כלל למכור את כסותו, כי הרי אם ימכור ויקנה בזה נ"ח, לא יוכל לקיים בזה הדלקת נר חנוכה, מאחר והדין דנר שבת קודם, והרי זה כמי שיודע דאם יקנה נ"ח יבא ארי ויאכלנו דודאי פטור מלקנות נ"ח בכה"ג, ב' דיקנה בזה נר חנוכה, ומאידך לא יהא בזה הדין דנר שבת קודם, ומשום דחל בזה הגבלה בעיקר חיובו שהוא רק בשביל נ"ח, ג' שיקנה בזה נר חנוכה, אך לאתר שיקנה בזה נ"ח, הדר דינא דנר חנוכה ונר שבת נר שבת קודם, אמנם נקטו שהצד השלישי רחוק מסברא, כי נמצא דסו"ס הוא מוכר את כסותו לנר שבת וזה אינו, אכן בשני הצדדים הראשונים אמרו דשפיר יש לדון בזה, ומו"ר הגר"נ פרצוביץ זצוק"ל נקט מסברא כצד האמצעי, דבכה"ג יחול הגבלה בדינו ויתחייב לקנות נ"ח ולא נאמר בזה דין נר שבת קודם.

וזכיתי להציע שאלה זו בפני מרן הגר"מ פיינשטיין זצוק"ל, והנה מתחילה אמר לי מרן זצ"ל דאינו רואה שום נפק"מ הנוגעת לדינא בשאלה זו, שהרי בזמנינו יש חשמל, וא"כ מה שמדליקים נ"ש אינו מטעם שלום בית אלא רק מדין כבוד ועונג שבת גרידא, ומשום זה ודאי ליכא כלל לדינא דנ"ח ונ"ש נ"ש קודם. והשבתי למרן זצ"ל שיהי' נפק"מ

בזה לבני ארץ ישראל אשר נזהרים מלהשתמש בחשמל בשבת, וענה מרן זצ"ל דאין הכי נמי בכה"ג יש מקום להשאלה ושוב אמר לי שאחזור על השאלה, וחזרתי על השאלה בהקדם הדקדוק הנ"ל בדברי הר"מ [שאין חיוב למכור את כסותו לנר שבת אלא לנר חנוכה], והסכים עמדי מרן זצוק"ל שכן מדקדק בדברי הר"מ, ואז השיב לי מרן זצוק"ל על אתר כצד השלישי, דזה ודאי שהוא חייב למכור את כסותו ולקנות בזה נר חנוכה, אך לאחר שקנה בזה נ"ח, ממילא חוזר וניעור הדין דנ"ח ונ"ש נ"ש קודם, וכן הכריע כדבר פשוט יבלחט"א מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א.

אולם לכאורה הכרעת רבותינו צ"ב, דהרי מיירי בכה"ג אשר לולי הנ"ח לא הי' צריך לקנות נר לשבת דהוי טפי מחומש, וא"כ מהיכי תיתי לחדש חיוב לנר שבת ע"י דין נ"ח, וידידי הגר"ב וייסבקר שליט"א ביאר את הכרעת רבותינו הנ"ל לדינא אך לאו מטעמיהו, והוא דכל הדין דהמבזבז אל יבזבז יותר מחומש שייך רק באופן שאם לא יבזבז ישאר הממון ברשותו, משא"כ בנידו"ד שאם לא יוציא הממון לנר שבת יצטרך להוציאו לנ"ח, הרי נמצא דבין כך ובין כך לא ישאר הממון ברשותו, א"כ כל כה"ג ליכא לדינא דאל יבזבז יותר מחומש, ולכן מעיקר הדין צריך למכור את כסותו עבור נ"ש ועצם סברא זו מצינו בכלי חמדה עה"ת פ' ויצא יעו"ש.

ויש בזה נפק"מ לדינא, והוא באופן שיש לו ב' בגדים שיוכל להשיג בזה ב' נרות, ושניהם שווים יותר מחומש, האם צריך למכור קודם בגד אחד לנר חנוכה, ואז יתחדש עליו דין של נ"ח ונ"ש נ"ש קודם, ושוב חוזר ומוכר את הבגד השני לנ"ח, ולכאורה לפי מש"נ מרבותינו נראה שבאמת כך הוא הדין, אולם מצד סברא זו לא נראה כן, שהרי בכה"ג נמצא שהבגד השני הי' נשאר אצלו, ורק בגד אחד הוא הי' מוכר לנר חנוכה, וא"כ בזה חזרנו לכללא דמילתא דהמבזבז אל יבזבז יותר מחומש.

והנה יש לדון לפי דעת רבותינו הנ"ל בדברי הביאור הלכה סי' תרנ"ו [ד"ה אפי' מצוה עוברת], וז"ל, והנה על עצם הדין דמבואר כאן בשו"ע דא"צ לפזר הון רב על מצוה ונובע מסוגי' דב"ק ט. אלא מעתה אי אתרמי ל"י מצוה ליתב כולא ביתא, וסמכו לזה לדין צדקה דהמבזבז וכו'. ולכאורה צ"ע מסוגי' דקדושין כ"ט, דמבואר שם גבי פדה"ב דאף אם אין לו רק ה' סלעים צריך לפדות את עצמו, וכן לענין לעלות לרגל, ושם מיירי שאין לו נכסים כלל זולת אלו החמישה סלעים, עכ"ד.

ולכאורה יל"ע בזה, דמנ"ל דאיירי שם כשאין לו רק את חמשה סלעים הללו, דילמא איירי היכא שיש לו כ"ה סלעים, וחמישה סלעים אלו בכלל חומש מנכסיו שהוא חייב לבזבז, וזהו מאי דמיבע"ל שם מי קודם, ושוב אח"כ אם ישתמש בה' סלעים לאחד מהמצוות, ממילא לא נשאר לו למצוה האחרת, כי נמצא דהוי כבר יותר מחומש ופטור.

ואפש"ל דנקט כן הביה"ל מסברא חיצונה, והוא דשאני פדה"ב דלא נאמר בה דינא דהמבזבז אל יבזבז יותר מחומש, ומשום שהרי זהו חוב ככל החובות, וא"כ אם איירי שיש לו כ"ה סלעים, מן הדין הוא שיתן קודם לעלי' לרגל, שאינו מוסיף בזה יותר מחומש, ורק אח"כ יתן לפדה"ב, כיון דהוי חוב ואין בזה הגבלה של עד חומש. ומה

הכריח דלעולם איירי שיש רק ה' סלעים, ומ"מ קס"ד שעלי' לרגל קודם, הרי דאף בעליה לרגל אין הגבלה של עד חומש, אולם עדיין יש לדחות דמאן יימר לן שעלי' לרגל שוה ה' סלעים, דשמא כל ההוצאות לעליה לרגל הם רק סלע אחד, וא"כ גם באופן שיש לו רק ה' סלעים עדיין הוא צריך ליתן עבור העליה לרגל סלע אחד שאין זה יותר מחומש.

אמנם לפי הכרעת רבותינו עדיין יש לדון בזה, דאף אם יש לו רק ה' סלעים הללו עדיין יצטרך ליתן לעליה לרגל, כיון דכלפי פדה"ב ודאי יש לו חיוב, מ שזה חוב ואין בזה הגבלה של עד חומש, וא"כ מאחר דמשום הלכות קדימה עליה לרגל קודם, שוב אמרי' כיון שבין כה צריך להוציא הכסף לפדה"ב שוב יוציאו לעליה לרגל משום שהוא קודם, וממה שלא תירץ כן המ"ב ש"מ דלא ס"ל כפוסקי הדור, וצ"ע.

והנה איתא בשבת כג: נר ביתו ונר חנוכה נר ביתו עדיף משום שלום ביתו, ופרש"י נר ביתו בשבת והוא עני ואין לו כדי לקנות שמן לשתי נרות, ויש לדון במאי עסקינן, דאם יש בכל רכושו כדי לקנות רק שמן לנר אחד, א"כ אי"צ לקנות בזה נר שבת מאחר שזה יותר מחומש שבנכסיו, וכמו בנידון דידן הסברא נותנת שאינו צריך למכור בשביל נר שבת הכא נמי לא שנא, וע"כ איירי שיש לו בדיוק חומש, א"כ מן הדין הוא שיתן תחילה לנר שבת שאינו יותר מחומש, ושוב יחזור ויתחייב ליתן גם לנר חנוכה, כי לגבי נר חנוכה אין הגבלה של עד חומש, ושוב צ"ע.

שוב שמעתי שכבר דן בשורש הנידון הנ"ל בשו"ת ישועות מלכו בסוף הספר, ועוד העירני בזה ידידי הרה"ג רח"י קפלן שליט"א לתלות נידון זה בפלוגתא דרש"י רשב"ם ותוס' פסחים קב: ד"ה דאית ליה יעו"ש.

עוד יש לדון כע"ז בהאי ענינא, דהנה קיי"ל קידוש היום קודם לנר שבת, ונר חנוכה קודם לקדוש היום, ונר שבת קודם לנר חנוכה, ומעתה אם יש לו מעות כדי לקנות רק אחד מהם, איזה מהם יקנה, ודוגמא דומה לזו יש להביא מדברי התוס' קידושין לב. ד"ה רב יהודה וכ"ה בתוס' ב"מ לג. ד"ה אבידתו קודמת. ויש עוד דכוותה. ואכמ"ל.